

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 33/2002 vp

Hallituksen esitys uskonnonvapauslaiksi ja
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen uskonnonvapauslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 170/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Tuula Lybeck ja ylitarkastaja Joni Hiitola, opetusministeriö
- opetusneuvos Erkki Merimaa, Opetushallitus
- yhdistysrekisterin johtaja Kalevi Sadeluoto, Patentti- ja rekisterihallitus
- kirkkoneuvos Matti Halttunen, Kirkkohallitus
- lainoppinut kirkkoneuvos Paavo Perola, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus
- hallituksen jäsen, seurakuntaneuvos Valtter Luoto, Suomen Vapaan Kristillisyyden Neuvosto SVKN ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi uskonnonvapauslaki, joka korvaisi voimassa olevan vuonna 1922 annetun uskonnonvapauslain. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslakia, lukiolakia ja kirjanpitolakia.

Uudella uskonnonvapauslailla turvattaisiin perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttämistä. Laissa säädettäisiin uskonnon harjoittamisen järjestämistä varten tarkoitettu eriytyisestä yhteisömuodosta, rekisteröidystä uskonnollisesta yhdyskunnasta. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaa ehdotetaan lisättäväksi nykyisestä. Lakiin sisältyy myös säännöksiä, joita sovellettaisiin rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien lisäksi evan-

kelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan. Tällaisia kaikkiin uskonnollisiin yhdyskuntiin sovellettavia säännöksiä olisivat säännökset, jotka koskevat jäsenyyttä uskonnollisessa yhdyskunnassa, menettelyä lii-
tyttäessä uskonnolliseen yhdyskuntaan ja erottaessa yhdyskunnasta, valaa ja vakuutusta sekä kokoontumislain soveltamista uskonnon julkiseen harjoittamiseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2003. Kirjanpitolain muutos tulisi kuitenkin voimaan kolmen vuoden kuluttua uskonnonvapauslain voimaantulosta eli 1 päivänä elokuuta 2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallintovaliokunta on käsitellyt asiaa oman toimialansa osalta ja toteaa, että lakiehdotus vuodelta 1922 olevan uskonnonvapauslain muuttamiseksi on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen.

Lähtökohtaisesti lakiehdotus on nykyistä uskonnonvapauslakia täydentävä ja täsmäntävä eikä sillä ole tarkoitus muuttaa uskonnonvapauden nykyistä toteuttamistapaa.

Lakiehdotuksen 28 §:n mukaan uskonnollisiin yhdyskuntiin sovellettaisiin pääsääntöisesti yhdistyslakia ja uskonnonvapauslakia vain silloin, kun uskonnollisten yhdyskuntien erityisluonne sitä edellyttää. Ehdotuksella lisätään uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaa, samalla kun laissa määritellään tarkemmin uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot.

Viranomaistoiminta

Maistraatti hoitaa lakiehdotuksen 4 §:n mukaan väestötietojärjestelmään kuuluvat yhdyskuntien liittymis- ja eroamisilmoitukset. Maistraatti ottaa vastaan ilmoituksia uskonnollisista yhdyskunnista eroamisesta. Perustuslain 11 §:n mukaan henkilöllä on oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Oikeus erota uskonnollisesta yhdyskunnasta on oleellinen osa uskonnonvapautta. Koska eroamiselle ei voida asettaa ehtoja ja koska maistraatilla ei asiassa ole päätösvaltaa, voidaan eroamisenmenetelyä pitää perusteltuna.

Opetusministeriön 12 §:n 1 momentin mukainen oikeus myöntää poikkeus hallituksen jäsenen kotipaikasta tulisi valiokunnan käsityksen

mukaan sitoa johonkin tiettyyn syyhyn. Täyden-nyksen tarkoituksena olisi varmistaa, että yhdyskunnan edustajat ovat tosiasiallisesti Suomen viranomaisten tavoitettavissa.

Patentti- ja rekisterihallitus toimii ehdotuksen 15 §:n mukaan rekisteriviranomaisena ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisterin pitäjänä. Valiokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena, koska rekisteriviranomaisena patentti- ja rekisterihallitus huolehtii muidenkin yhdistysten rekisteriasioiden hoidosta.

Rekistereiden pitämistä koskevat lain 15—24 §:ään sisältyvät ehdotukset ovat asianmukaisia.

Valiokunta pitää kannatettavana 23 §:n mukaisen asiantuntijalautakunnan perustamista antamaan lausuntoja uskonnollisten yhdyskuntien toimintamuodosta ja tarkoituksesta.

Lopuksi

Kirkollisasioita käsittelevänä valiokuntana hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei hallituksen esitys ole kaikilta osin ongelmaton. Ottamatta enemmälti kantaa uskonnonvapauden toteutumiseen uskonnonopetuksen ja uskonnonharjoittamisen välisessä suhteessa valiokunta toteaa, että tällä ehdotuksella ei tulisi muuttaa traditioita koskien oppilaitosten juhlia ja muita perinteitä.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Kari Kärkkäinen /kd
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Paula Lehtomäki /kesk
jäs.	Janina Andersson /vihr	Heli Paasio /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Pekka Ravi /kok
	Valto Koski /sd	Petri Salo /kok
	Esko Kurvinen /kok	Arto Seppälä /sd.
	Lauri Kähkönen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulais sihteeri Jukka Savola.